

SXEDIO.GL9

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1954: Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΤΗΝ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ 1950-54 (Μέρος Α): Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΞΕΚΑΘΑΡΙΖΕΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΕΓΓΕΙΡΕΙ ΘΕΜΑ ΚΥΠΡΟΥ ΑΛΛΑ ΑΝ ΤΟ ΠΡΑΞΕΙ ΑΥΤΟ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΤΕ ΘΑ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙ ΚΑΙ Η ΙΔΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ενώ ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος κατευθυνόταν στις Ηνωμένες Πολιτείες για να ενισχύσει τη διαφωτιστική προσπάθεια της Ελλάδας για την επικείμενη συζήτηση της προσφυγής της για την Κύπρο στην ένατη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, μια άλλη ομάδα Κυπρίων, οι Τουρκοκύπριοι αυτή τη φορά, ετοιμαζόταν για ένα παρόμοιο ταξίδι με αντίθετο ακριβώς στόχο: Την αποτροπή της επιτυχίας της προσφυγής των Ελλήνων στον ΟΗΕ, ώστε η Κύπρος είτε να μείνει υπό το καθεστώς που συνέχιζε να βρίσκεται, δηλαδή υπό αγγλική κατοχή, είτε να δοθεί στην Τουρκία που κατά την άποψη τους ήταν ο νόμιμος δικαιούχος του νησιού.

Η περίοδος από το 1950 μέχρι το 1954, δηλαδή η περίοδος που ακολούθησε το ενωτικό δημοψήφισμα του 50 και της εκλογής του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ που έθεσε σε εφαρμογή πιο δυναμικό ενωτικό αγώνα, ήταν αποφασιστικής σημασίας για τα επόμενα βήματα τόσο των Ελλήνων όσο και των Τούρκων Κυπρίων.

Οι Έλληνες Κύπριοι κινητοποιήθηκαν με διαφωτιστικές εκστρατείες και υπομνήματα για προώθηση της ενωτικής τους προσπάθειας ενώ οι Τούρκοι Κύπριοι, με τη βοήθεια της Τουρκίας που εκδηλώνονταν περισσότερο ανεπίσημα και με κάποιες παραστάσεις και δηλώσεις αλλά και της Βρετανίας που προειδοποιούσε για τον κίνδυνο φυλετικό συγκρούσεων, λες και υποδαύλιζε μια τέτοια ενέργεια άρχισαν να μπαίνουν πιο δυναμικά στο παιχνίδι, έστω και αν οι Άγγλοι δεν συζητούσαν αλλαγή της κυριαρχίας τους επί της Κύπρου.

Στην πρώτη γραμμή τέθηκε η τουρκική νεολαία στην Κύπρο και την Ελλάδα.

Προσπάθεια των νέων ήταν να παρουσιάσουν την

Κύπρο ως τουρκική και να προβάλουν την αξίωση τους ότι αν η Κύπρος θα έπρεπε να ενωθεί με κάποια χώρα αυτή ήταν η Τουρκία και όχι η Ελλάδα.

Αυτό το αίτημα και το ενδιαφέρον των Τούρκων Κυπρίων αλλά και της Τουρκίας το είχαν παραβλέψει οι Κύπριοι και ήταν επανειλημμένες οι δηλώσεις τόσο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και άλλων κυπρίων ή και ελλαδιτών ακόμη που πρόβαλλαν το επιχείρημα της δημοκρατικής αρχής ότι η πλειοψηφία αποφασίζει και η μειοψηφία ακολουθεί, δηλαδή οι Τούρκοι Κύπριοι δεν είχαν κανένα λόγο στο μέλλον της Κύπρου αφού αποτελούσαν μόλις το **18-20%** παρά μόνο να ακολουθούν τις αποφάσεις των Ελλήνων Κυπρίων.

Οι αντιδράσεις της τουρκικής νεολαίας εκδηλώνονταν σε κάθε περίπτωση σαν αντίβαρο στα όσα έκαμναν οι Έλληνες Κύπριοι.

Σαν απάντηση στο δημοψήφισμα της Εθναρχίας για την Ένωση οι Τούρκοι φοιτητές της Κωνσταντινούπολης απέστειλαν υπόμνημα στον ΟΗΕ με το οποίο διαμαρτύρονταν για την ενέγεια των Ελλήνων.

Παρόμοιο υπόμνημα απέστειλαν στον ΟΗΕ και διάφορες τουρκικές οργανώσεις με κύριο αίτημα όπως η Κύπρος παραμείνει κάτω από τη αγγλική κυριαρχία.

Τόνισαν, όμως, ότι σε περίπτωση που η Αγγλία θα εγκατέλειπε το νήσο, τότε αυτή θα έπρεπε να δινόταν στην Τουρκία (Σάϊπρους Μαΐηλ **26.4.1950**):

"Οι οπαδοί αυτής της ομάδας (των εθνικοφρόνων) μισούν και περιφρονούν τους οπαδούς της άλλης (των κομμουνιστών). Η συμφιλίωση μεταξύ των δύο είναι εντελώς αδύνατη και έξω από κάθε συζήτηση. Κάτω από τη δημοκρατική και φιλελεύθερη βρετανική διακυβέρνηση αυτές οι δυο ανταγωνιστικές ομάδες μπόρεσαν να ζήσουν μαζί χωρίς να μπορούν να βλάψουν η μια την άλλη, εκτός από το να βάζουν δυναμίτη σε σπίτια που βρίσκονται υπό κατασκευή και να κτυπούν τις κεφαλές ο ένας του άλλου με ρόπαλα και κομμάτια από σίδηρο στη διάρκεια απεργιών που κηρύσσονται για αυτό τον σκοπό και εργατικής αναταραχής.

Η τρίτη ομάδα των Ελλήνων που βρίσκονται στην

πλειοψηφία είναι εκείνοι που βοηθούν με λόγια τη μια ή την άλλη ομάδα λόγω οικογενειακών δεσμών, επιχειρηματικών συμφερόντων ή από σκέτο φόβο για τη ζωή τους.

Αυτοί που ζητούν και φωνάζουν για την Ένωση βλέπουν ότι τη στιγμή που η Βρετανία θα φύγει από την Κύπρο θα μπει στο χάος. Πολιτικές δολοφονίες, εμφύλιος πόλεμος, αθλιότητα και αδιανόητες μέχρι τώρα ταραχές θα είναι το αποτέλεσμα. Οι αριστεροί θα σφάζουν τους δεξιούς και οι δεξιοί να σφάζουν του αριστερούς. Οι **100.000** Τουρκοκύπριοι, δεν θα αμελήσουν και δεν θα παραγνωρισθούν σ' αυτό το πανηγύρι. Και αυτά για ποιοι λόγο; Απλώς γιατί για συναισθηματικούς σκοπούς θέλουν ένωση με τη μητέρα ή ελεύθερη Ελλάδα. Αυτή είναι η πιο σκοτεινή πλευρά, ας υποθέσουμε ότι αφού αυτοί που φώναζαν για την Ένωση θα έχουν αντιμετωπισθεί με ασφάλεια και η αιματοχυσία έχει σταματήσει είτε η μια είτε η άλλη η πλευρά αναλαμβάνει τα ηνία, εκείνο που θ' ακολουθήσει είναι ολοφάνερο. Ας μη αναφέρουμε τη διαφθορά που θ' ακολουθήσει. Ας δούμε την κατάσταση από αυτή τη σκοπιά. Σήμερα η Βρετανία δαπανά χιλιάδες λίρες στερλίνες (ας μετατραπούν σε δραχμές) για να ανεβάσει το βιοτικό επίπεδο.

Χιλιάδες λίρες διατίθενται για σχέδια βελτιώσεως, σχέδια υδρεύσεως και αρδεύσεως, παιδεία κλπ. Στην Ελλάδα, βεβαίωσε τόσον οι Αμερικανοί όσο και οι βρεττανοί κάμνουν το ίδιο για τους πτωχούς, γενναίους Έλληνες. Τη στιγμή που η Ελλάδα θα έλθει εδώ η Κύπρος θα θυσιάσθει για χάρη της Ελλάδος, θ' ακολουθήσουν πείνα και ανεργία και ο κομμουνισμός θ' αυξηθεί όπως τις ψείρες. Η Ελλάδα ανίκανη να συντηρήσει το δικό της λιλλιπούτσιο στρατό χωρίς εξωτερική βοήθεια, δεν θα είναι σε θέση να διατηρήσει την τάξη και τον νόμο στη νήσο. Οι Έλληνες το γνωρίζουν αυτό, αλλά περιμένουν ότι θέλουν την πτωχή μητέρα τους.

Οι κομμουνιστικές δραστηριότητες καλύπτουν εκατοντάδες στήλες με παράπονα για πένα, ανεργία,

αδικία, αντιδημοκρατική διακυβέρνηση και δεσποτικούς νόμους, κάθε μέρα. Βρίζουν την Κυβέρνηση και δυσφημούν όποιο συνδέεται με σχέδια βελτιώσεως οποιουδήποτε είδους. Προσπαθούν να ματαιώσουν τις προσπάθειες της Κυβέρνησης για ανέγερση του βιοτικού επιπέδου στην Αποικία. Με άλλα λόγια, εργαζόταν για να επιτύχει το στόχο του. Αλλά στην Κύπρο, όπως και σε όλα τα μέρη του δημοκρατικού κόσμου, γίνονται ανεκτοί και αυξάνονται. Επίσης οι εθνικόφρονες, χρησιμοποιούν τον ίδιο συστηματικό τρόπο παραπόνων, αλλά δεν αμελούν κοτέηλ πάρτι όπου όλη η εξωτερική σκληρότητα και ο θυμός της προπαγάνδας του ελληνικού πληθυσμού της νήσου, έχουν φανερώσει τάσεις υποστηρίξεως του λεγομένου Κυπριακού θέματος λέγοντας: Εφόσο πρόκειται για ελληνικό νησί, γιατί να μη δοθεί.

Αλλά είναι αυτό το ερώτημα: Είναι η Κύπρος ελληνικό νησί; Η Ιστορία, η Γεωγραφία, η Πολιτική, μαζί με τους **100.000** Τούρκους στην νήσο φωνάζουν και λέγουν ότι δεν υπήρξε ποτέ ελληνικό.

Αν υπάρχει πλειοψηφία Ελλήνων που ισχυρίζονται ότι είναι Έλληνες, ας είναι Έλληνες. Αλλά στρατηγικά η Κύπρος έχει προσλάβει μεγάλη σημασία στη Μέση Ανατολή. Πώς μπορεί να επιτραπεί να γίνει προπύργιο σε κομμουνιστικά χέρια; Μήπως αυτό δεν σημαίνει αποκλεισμό της Μεσογείου; Και μήπως αυτό δεν θα επηρεάσει όλες τις Δημοκρατίες και δεν θα απειλήσει την ασφάλεια και ανεξαρτησία της Τουρκίας, της Ελλάδος, της Αιγύπτου, ακόμη και της Ιταλίας;

Ο Κομμουνισμός αφού ριζώσει στη Μεσόγειο, θα σημαίνει αδιέξοδο για τις Μεγάλες Δυνάμεις της Δύσεως, δεν είναι σαφές ότι το κυπριακό δεν είναι συναισθηματικό τραγούδι αγάπης για να τραγουδηθεί και ν' αποφασισθεί μέσα σε φωνές και κραυγές από μωπικούς αυτοδίδακτους πολιτικούς όπως αυτοί που έχουμε στην Κύπρο.

Το Κυπριακό πρόβλημα είναι παγκόσμιο πρόβλημα.

Ούτε η Βρετανία, ούτε η η Αμερική μπορούν να αφήσουν την Κύπρο στα χέρια των κομμουνιστών. Η Τουρκία δεν μπορεί παρά να θεωρήσει τέτοια ενέργεια σαν προδοσία προς την νομιμοφροσύνη και φιλία που επέδειξε μέχρι τώρα σε αυτά τα δυο αγγλόφωνα Έθνη. Η Κύπρος είναι μόνο **40** μίλια από τις τουρκικές ακτές. Κάτω από μια ισχυρή τουρκική διακυβέρνηση, ο κομμουνισμός δεν θα μπορέσει να αυξηθεί στην Κύπρο, αν η Βρετανία επιθυμεί να φύγει από την Κύπρο.

Σήμερα το Κυπριακό πρόβλημα αποτελεί πρόκληση για όλους τους φιλειρηνικούς ανθρώπους στον κόσμο, αποτελεί μεγάλη πρόκληση όπως το ρωσικό πρόβλημα γιατί είναι μέρος του ιδίου προβλήματος. Η αποχώρηση της Βρετανίας από την Κύπρο μπορεί μόνο να σημαίνει την είσοδο του κομμουνισμού. Αυτή είναι η πρόκληση. Και αυτή είναι η θέση. Υπάρχει λοιπόν Κυπριακό πρόβλημα. Μπορεί να υπάρξει Ένωση.

Με όλη μας τη δύναμη φωνάζουμε και λέγομε Όχι. Και οι λόγοι γι' αυτό δεν είναι συναισθηματικοί..."

Το Μάιο του **1950** σημειώθηκε στην Τουρκία αλλαγή φρουράς. Ο Ισμέτ Ινονού του Λαϊκού Κόμματος ηττήθηκε στις εκλογές και νέος Πρόεδρος εκλέγηκε ο Τζελάλ Μπαγιάρ του Δημοκρατικού Κόμματος.

Ο Μπαγιάρ ανέθεσε στον Ατνάν Μεντερές να σχηματίσει Κυβέρνηση και έδωσε το υπουργείο των Εξωτερικών στο Φουάτ Κιοπρουλού.

Οι νέοι ηγέτες απέφυγαν στην αρχή να αναφερθούν στο κυπριακό και άρχισαν να μιλούν για την ανάγκη ελληνοτουρκικής φιλίας.

Ο Κιοπρουλού δεν ήταν διπλωμάτης καριέρας και στις πρώτες δηλώσεις του είπε ότι θα περίμενε πρώτα να ενημερωθεί πριν προβεί σε δηλώσεις.

Πριν κλείσει μήνας όμως από την ανάληψη των καθηκόντων του ο Κιοπρουλού ήλθε με συγκαλυμμένες αξιώσεις στο Κυπριακό και είπε ότι η χώρα του δεν αναγνώριζε την ύπαρξη Κυπριακού ζητήματος.

Ακολουθούσε και αυτός την τακτική του προκατόχου του Σαντάκ που απέτυχε να εκλεγεί ακόμα

και βουλευτής, λέγοντας όμως ότι η Τουρκία δεν αναγνώριζε την ύπαρξη Κυπριακού ζητήματος, άφηνε σαφώς μέσα στα ενδιαφερόμενα μέρη για το Κυπριακό.

Ο Κιοπρουλού που απαντούσε σε ερωτήσεις βουλευτή της Κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος είπε σύμφωνα με το Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων (23.6.50):

"Δεν αναγνωρίζουμε την ύπαρξη ζητήματος Κύπρου. Πρόκειται για πρόκληση κομμουνιστών κατά των οποίων η Ελληνική Κυβέρνηση αντιτίθεται".

Στο μεταξύ στην Κύπρο οι Τουρκοκύπριοι άρχισαν να οργανώνονται και παράλληλα να ενισχύονται όλο και περισσότερο οι δεσμοί τους με την Τουρκία έστω και αν επίσημα.

Στις 4 Ιουνίου ο παλιός βουλευτής Νετζατιν Οσκάν, ίδρυσε ένα νέο κόμμα, το "Ιστικλάλ" (Ανεξαρτησία) και στις προγραμματικές του δηλώσεις ανέφερεν ότι το Κόμμα του θα ανέπτυξε εκπαιδευτική, πολιτική και οικονομική δράση και θα ενθάρρυνε τον συνεργατισμό και ότι θα αντιπολιτευόταν τα Ηνωμένα Εθνικά κόμματα.

Είπε επίσης ότι θα πολεμούσε την Ένωση με την Ελλάδα και ανέφερεν ότι η Κύπρος ήταν τουρκική και έπρεπε να ενωθεί με την Τουρκία.

Η άνοδος του Σοφοκλή Βενιζέλου στην εξουσία σήμαινε μια περίοδο δηλώσεων του Έλληνα πρωθυπουργού υπέρ της Ένωσης και ενεργειών του ιδίου. Στις ενέργειες όμως αυτές του Βενιζέλου υπήρχε άμεση αντίδραση τόσο από επίσημου Τουρκίας όσο και τουρκοκυπριακής που ισοδυναμούσε σε αξίωση της Τουρκίας για ένωση της Κύπρου με την Τουρκία.

Στις 15 Φεβρουαρίου 1951 ο Βενιζέλος είχε δηλώσει όπως είδαμε στην Ελληνική Βουλή ότι η Ένωση αποτελούσε τον πόθο τόσο του ελληνικού όσο και του Κυπριακού λαού.

Αργότερα ο Βενιζέλος (Απρίλης 1951) προέβη σε επίσημο διάβημα προς την Αγγλία αξιώνοντας την Ένωση και προσφέροντας μάλιστα στην Αγγλία βάσεις οπουδήποτε στην ελληνική επικράτεια.

Ο Βενιζέλος θα πρέπει να γνώριζε ότι το

διάβημά του δεν θα έμενε μυστικό και ότι οι Τούρκοι θα το πληροφοροούνταν.

Οι αντιδράσεις είχαν αρχίσει από τις πρώτες δηλώσεις. Ο Βουλευτής Τζιχάτ Μπαμαπάν σχολιάζοντας τις δηλώσεις του Βενιζέλου έγραψε στην εφημερίδα "Σον Σαάτ":

"Υπό τας σημερινάς περιστάσεις οπότε η φιλία Ελλάδος και Τουρκίας είναι απαραίτητος και είναι ανάγκη επεκτάσεως της φιλίας αυτής μέχρις αδελφοσύνης, η ανακίνησης του ζητήματος της Κύπρου δυνατόν να δημιουργήσει άβυσσον μεταξύ των δύο χωρών".

Ταυτόχρονα κινητοποιήθηκαν οι Τούρκοι φοιτητές και οργάνωσαν νέα συλλαλητήρια στην Αγκυρα με τα οποία καταδικάζονταν οι δηλώσεις του Βενιζέλου.

Το συλλαλητήριο έγινε στις **24** Φεβρουαρίου **1951** και οι διαδηλωτές κροτούσαν "πίκετς" πάνω στα οποία τα συνθήματα που επικρατούσαν ήσαν: "Απατάσθε κύριε Βενιζέλε, η Κύπρος είναι τουρκική και θα μείνει τουρκική" και "η Κύπρος αναμένει την τουρκική σημαία".

Υπήρχε όμως και συνέχεια, το θέμα ηγέρθη και στην τουρκική Εθνοσυνέλευση και ο υπουργός Εξωτερικών Κιοπρουλού απαντώντας σε σχετικές ερωτήσεις περιορίστηκε να δηλώσει:

" Εξ όσων γνωρίζω καμμιά μεταβολή επήλθε στην περιοχή αυτή της ανατολικής Μεσογείου".

Ο Κιοπρουλού ήταν συγκρατημένος και η δήλωση του θεωρήθηκε ως ήπια εν όψει μάλιστα των συνομιλιών που διεξάγονταν με τους Αμερικανούς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σε συνδυασμό με την άμυνα της Δύσης.

Ο Κιοπρουλού δεν μπορούσε να κρύβεται πίσω από το δάκτυλο του συνέχεια και στην πίεση που δεχόταν αναγκάστηκε να καθορίσει σαφώς τη θέση της χώρας του στο Κυπριακό και να τονίσει ότι η Τουρκία ενδιαφερόταν για την Κύπρο.

Απαντώντας στις **21** Απριλίου **1951** σε ερώτηση δημοσιογράφων για το Κυπριακό, ο Κιοπρουλού δήλωσε

σύμφωνα με το Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων ότι "Η Τουρκία ενδιαφέρεται για την Κύπρο λόγω της γεωγραφικής της θέσης και διότι στη νήσο υπάρχει σημαντική μειονότητα τουρκικού πληθυσμού".

Πρόσθεσε ο Κιοπρουλού στη δήλωση του όπως τη μετέδωσε το Ραδιόφωνο των Αθηνών:

"Η Τουρκία δεν θα εγείρη επισήμως το Κυπριακό ζήτημα. Ούτε πρέπει να γίνει οτιδήποτε το οποίο να διαταράξει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, δεν βλέπω το λόγο για τον οποίο πρέπει να μεταβληθεί το νομικό κεθεστώς της νήσου. Η δημιουργία σήμερα κυπριακού ζητήματος μόνο τους εχθρούς της φιλίας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας εξυπηρετεί".

Το πρακτορείο ανέφερε στη συνέχεια το δικό του σχόλιο στηριζόμενο σε δικές του πληροφορίες, αλλά χαρακτηριστικές της στάσης της Τουρκίας:

"Η Τουρκία καθόρισε σαφώς τη στάση της: Δεν θα εγείρει ζήτημα Κύπρου, αλλά εάν εγείρει τούτο η Ελλάδα η οποιαδήποτε άλλη χώρα, η Τουρκία θα ζητούσε αναγκαία την αναγνώριση των δικαιωμάτων της και θα διεκδικούσε τη νήσο".